

independent institution in the development of a new draft of the Criminal Code of Ukraine will increase the effectiveness of law enforcement practice in this area.

Literature

1. Voznyuk A.A. Criminal legal signs of organized groups and criminal organizations: monograph. Kyiv, 2015. 192 p.
2. Dudorov O.O., Havronyuk M.I. Criminal Law: A Textbook. Kyiv: Vaite, 2014. 944 p.
3. Abakina-Pilyavska L.M. Institute of complicity in a crime in the criminal law of Ukraine: an abstract, dissertation for the degree of Doctor of Law: 12.00.08. Odessa Law Academy National University. Odessa, 2014. 22 p.

УДК 343.58(043.2)

Майстро Д.М., аспірантка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ОСОБИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ (СТ. 299 КК УКРАЇНИ)

В науковій літературі зазначається, що кримінальне правопорушення, склад якого передбачений у диспозиції ст. 299 «Жорстоке поводження з тваринами» Кримінального кодексу України (далі – КК України) в більшості випадків залишається латентним. Хоча за останні роки збільшилися випадки жорстокого поводження з тваринами, і в таких справах є і потерпілі (господарі тварин), і свідки цього кримінального правопорушення, але статистика свідчить, що зазначені особи не завжди звертаються до поліції. Це ускладнює дослідження практики притягнення кривдників тварин до кримінальної відповідальності, а також можливість підвищити ефективність у цій сфері. В той же час у ст. 32 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» зазначається, що у випадках виявлення жорстокого поводження з тваринами громадянам необхідно викликати представників Національної поліції для з'ясування всіх обставин справи та притягнення винної особи до відповідальності та вжиття відповідних заходів у разі порушення законодавства про порядок поводження й утримання домашніх тварин, у тому числі шляхом складання протоколів, але цим правом, загалом, громадяни нехтують.

У санкції ст. 299 КК України передбачені такі види покарання: штраф, арешт, обмеження волі та позбавлення волі. Згідно з даними офіційної статистики Офісу Генерального прокурора України у 2020 році за фактом жорстокого поводження з тваринами було відкрито всього 222

кримінальних провадження. Водночас, лише у 49 провадженнях особам було повідомлено про підозру і у 48 випадках провадження були надіслані до суду. Таким чином, у більшості із вчинених правопорушень за минулий рік винні особи уникнуть кримінальної відповідальності [1]. Отже, щоб притягти до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили кримінальне правопорушення «Жорстоке поводження з тваринами» треба мати докази, які практично неможливо спростувати, а отже – «розвалити» справу (це ті ж свідки, їхні показання і т.д.).

Слід зазначити, що на відміну від багатьох інших кримінальних правопорушень в Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 357 від 27.04.2020 р. [2] не міститься алгоритму орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби, відсутні методичні рекомендації щодо проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях за фактом жорстокого поводження з тваринами.

Повертаючись до того, що це кримінальне правопорушення є латентним, виникає питання, як врятувати тварину, яка постраждала від власного господаря? У КК України не передбачається інститут конфіскації тварини в таких господарів на відміну від Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме ст.ст. 89, 154. Іноді, такі правопорушники самі відмовляються або віддають постраждалих тварин правоохоронним органам. Зоозахисники зазначають, що такі факти мають бути зафіксовані працівниками поліції документально для уникнення у подальшому будь-яких непорозумінь.

Якщо власник заперечує проти примусового вилучення постраждалої тварини, то працівники поліції можуть звернутися із клопотанням до слідчого судді про арешт тварини та визначення іншого місця її знаходження (схоже на арешт та визначення місця зберігання майна). Наприклад, саме через такий механізм були передані 5 ведмедів зі звіринця до приватного Реабілітаційного центру для хижих тварин (Ухвала слідчого судді Красноармійського міськрайонного суду Донецької області у справі № 235/7763/18 від 05.02.2019) [3].

В Україні, на відміну від деяких інших країн, інституту представництва тварини-жертви у справах про жорстоке поводження не існує, а заявник доволі обмежений у своїх процесуальних правах, та й перебіг розслідування багато в чому залежить від участі в ньому потерпілої особи.

Громадська організація «Відкриті клітки» випустила стислий довідник з правових питань «Якщо вам стало відомо про жорстоке поводження із твариною», в якому зазначає механізм отримання статусу потерпілої

особи. Оскільки, це дуже важливо, адже потерпілий, на відміну від заявника, має право подавати клопотання про проведення слідчих дій, брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, знайомитись з матеріалами кримінального провадження, брати участь у судовому провадженні та інше. Згідно з ч. 2 ст. 55 Кримінального процесуального кодексу України прав і обов'язків потерпілого особа набуває з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Отже, доки слідчим не буде відмовлено у наданні відповідного статусу, особа, яка подала відповідну заяву, набуває прав і обов'язків потерпілого. Така заява має включати докази або зазначення інших шляхів встановлення факту завдання моральної, фізичної або майнової шкоди. Трапляються випадки, коли слідчий, не здійснивши перевірку, безпідставно відмовляє у визнанні особи потерпілою. В такому разі необхідно звернутися до суду зі скаргою на постанову про відмову у визнанні потерпілим. Процедура не є складною і суддя, з'ясувавши, що з моменту подання заяви слідчий не вчинив жодних дій, зазвичай, такі скарги задовольняють. Після ухвали слідчого судді про скасування постанови слідчого про відмову у визнанні потерпілим, особа, за правилами ч. 2 ст. 55 КПК України, знову набуває всіх прав потерпілого [4].

Отже, треба свідомо ставитись до випадків жорстокого поводження із тваринами, не залишати поза увагою такі випадки і наполягати на належному розслідуванні правоохоронними органами кожного випадку і на покаранні винних. Саме небайдужість пересічних громадян і працівників правоохоронних органів до долі постраждалих тварин допомагає їх врятувати і забезпечує охорону моральності у суспільстві.

Література

1. Черноусько М. Уникнення відповідальності за жорстоке поводження з тваринами: специфіка проблеми. Ліга.Блоги: веб-сайт. URL: <https://blog.liga.net/user/mchornousko/article/38952>

2. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України»: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 357 від 27.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79617402>

4. Руденко С., Ломанова В. Довідник з правових питань щодо жорстокого поводження з тваринами. URL: <https://opencages.com.ua/books/publikatsiy/dovidnyk-z-pravovykh-pytan-shchodo-zhorst>